

IN MEMORIAM DR. E. KITS VAN WAVEREN (1906-1995)

Op 3 september 1995 overleed Dr. Emile Kits van Waveren, erelid van de Nederlandse Mycologische Vereniging en honorair medewerker van het Rijksherbarium. Hiermee kwam een einde aan een lang en zeer actief leven, waarin de mycologie een grote rol speelde.

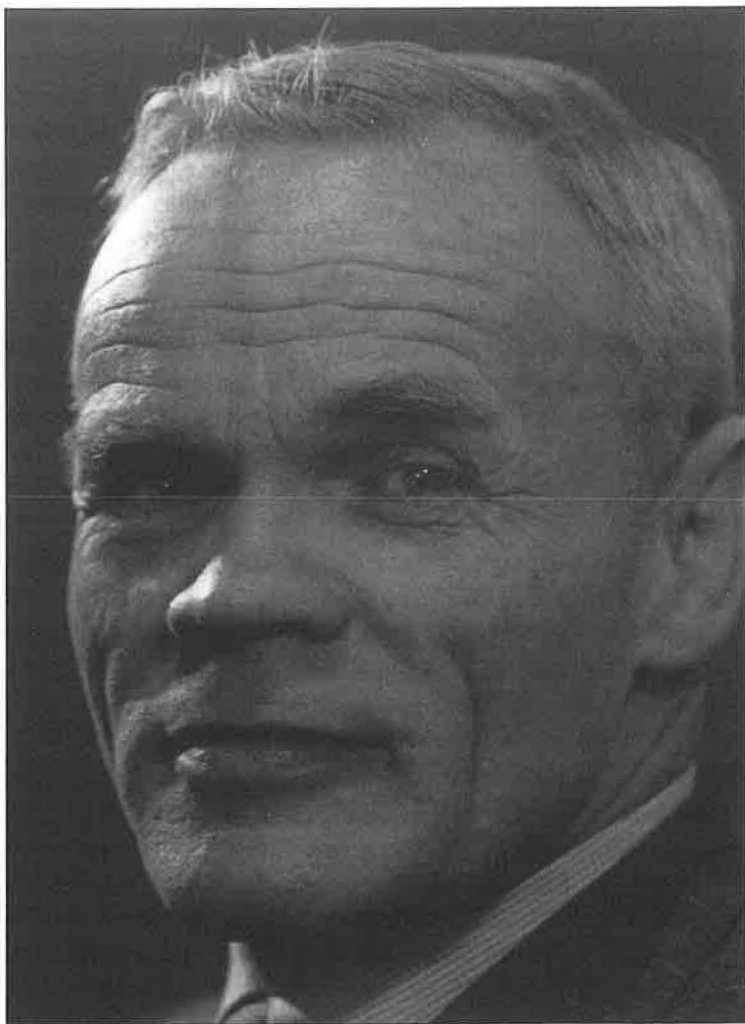
Al tijdens zijn middelbare schooljaren raakte Kits van Waveren zeer geïnteresseerd in de rijke paddestoelenflora rond Haarlem, waar hij op 13-jarige leeftijd het voorkomen van *Phellinus pini* ontdekte. Dit verwekte toen enige opschudding, daar de Plantenziektenkundige Dienst deze soort als een ernstige bedreiging van de Nederlandse dennenbossen beschouwde.

Al spoedig vond Kits van Waveren de weg naar de in 1908 opgerichte Nederlandse Mycologische Vereniging. Zijn bijzondere vondsten stuurde hij op naar Catharina Cool, de toenmalige mycologe van het Rijksherbarium, met wie hij in een levendige correspondentie raakte, waarvan de getuigen zich in het archief van het Rijksherbarium bevinden. In 1920 en 1921 (op 14- en 15-jarige leeftijd dus) werd zijn hulp ingeroepen door de tentoonstellingscommissie van de N.M.V., die elk jaar een landelijke paddestoelententoonstelling verzorgde.

In 1926 verscheen zijn eerste wetenschappelijke mycologische publikatie in de Mededelingen van de Nederlandse Mycologische Vereniging (15: 86-128), nl. een monografie van de geslachten *Geastrum*, *Myriostoma* en *Astraeus*, geschreven op verzoek van de toen nog bestaande Flora Batavia Commissie. Het voor die tijd bijzondere daarvan zijn niet alleen het grondige beschrijven van de soorten, maar ook het uitgebreid consulteren van de aardster-types van Persoon in Leiden en het zorgvuldig volgen van de toenmalige nomenclatuurregels.

De in 1923 begonnen medische studie en zijn daarop volgende bezigheden als medisch onderzoeker (hij promoveerde in 1935 op de resultaten van een studie van een nierziekte, glomerulonephritis), praktizerend internist en medisch verzekeringsadviseur noopten Dr. Kits van Waveren de mycologie voor lange tijd te laten rusten. In de oorlogsjaren 1943-1945 speelde hij een belangrijke rol in de medische sectie van het verzet, later van de Binnenlandse Strijdkrachten. Kort na de oorlog heeft hij zich krachtig ingezet voor de verbetering van de medische voorzieningen in het toen nog Nederlands Indië.

In 1958 verscheen Kits van Waveren plotseling op het Rijksherbarium om eens te kijken hoe het er met het onderzoek van de macrofungi in Nederland voor stond. Al spoedig was hij weer geheel in de greep van de mycologie en ontwikkelde zich

Dr. Emile Kits van Waveren (1906-1995)
Erelid van de Nederlandse Mycologische Vereniging.

een vaste routine: van juni tot diep in november ging hij 's zaterdags het veld in om te verzamelen, 's zondags werd het materiaal bewerkt en op maandag kwam hij naar Leiden om de uitkomsten te bespreken.

Zo'n 8 à 10 jaar lang ging Kits van Waveren zo de Nederlandse paddestoelenflora te lijf. Favoriete terreinen waren het Amsterdamse Bos, Duin en Kruidberg, Mook, Vorden, Delden en Denekamp, later ook Lake Vyrnwy in Wales, Braemar in Schotland, enz. Al spoedig werden zijn collecties (hij richtte zich vooral op de plaatjeszwammen) uitgebreid en zorgvuldig geannoteerd, waarbij kleuren werden vastgelegd met kleurencodes en vaak kaarten vol met spore- en cystidetekeningen werden toegevoegd.

Aanvankelijk spreidde Kits van Waveren zijn aandacht over het gehele spectrum van de plaatjeszwammen en boleten, maar na een jaar of acht deed de behoefte aan specialisatie zich bij hem voelen en konden de Leidse mycologen hem niet veel meer leren.

Een tweetal monografietjes van moeilijke groepen, n.l. de *Stereorarius*-groep in *Coprinus* (Persoonia 5: 131-176, 1968) en de geringde soorten in *Conocybe* subgenus *Pholiotina* (Persoonia 6: 119-165, 1970), vestigden zijn naam, ook buiten onze grenzen, als consciëntieus en betrouwbaar taxonoom. Ook nu, zo'n 25 jaar later, staan zijn oplossingen voor de problemen in die groepen nog aardig overeind.

Toen hij daarna de Leidse mycologen vertelde dat hij het geslacht *Psathyrella* wilde gaan bewerken, werd hem dit ten stelligste afgeraden. Dit was precies de stimulans die Kits van Waveren nodig had en acht grondige voorbereidende publikaties later, verscheen in 1985 zijn *Psathyrella*-monografie met de titel "The Dutch, French and British species of the genus *Psathyrella*". Dit boek van 300 pagina's en 448 tekstfiguren behandelt zo'n 100 soorten, waarvan 10 nieuw voor de wetenschap. Het was een onmiddellijk succes; er zijn tot nu toe bijna 700 exemplaren van verkocht en het had een duidelijke opleving in de belangstelling voor *Psathyrella* in Europa ten gevolge.

Door een enorm doorzettingsvermogen en grote accuratesse bereikte de amateurmycoloog Kits van Waveren een professioneel niveau. Er staan 25 wetenschappelijke mycologische artikelen op zijn naam. De meeste verschenen in Persoonia, enkele in de Transactions of the British Mycological Society, één in de Proceedings van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen en zijn laatste (nog dit voorjaar!) in het Kew Bulletin.

Hij was echter ook goed in het populariseren van de mycologie en was vanwege zijn geestige lezingen een graag gehoorde spreker op de vergaderingen van de N.M.V.. Bovendien schreef hij zo'n 30 populair-wetenschappelijke artikelen, de

meeste daarvan voor Coolia.

Dr. Kits van Waveren ontdekte en beschreef in het totaal 31 nieuwe soorten, terwijl vier soorten naar hem vernoemd werden. Reeds in 1970 werd hij benoemd tot honorair medewerker van het Rijksherbarium. De Nederlandse Mycologische Vereniging benoemde hem in 1983 tot erelid. Op grond van vooral zijn wetenschappelijke prestaties als amateur-mycoloog ontving hij uit handen van Prins Bernhard in 1988 een Zilveren Anjer.

Zijn herbarium schonk Dr. Kits van Waveren aan het Rijksherbarium. Het bestaat uit $\pm$ 5000 collecties en duizenden kaarten met beschrijvingen en microscopische tekeningen.

Tot in de verre toekomst zal Dr. Kits van Waveren in de mycologische wereld bekend blijven om zijn grondig monografisch werk, maar ook als stichter van het Rijksherbariumfonds Dr. E. Kits van Waveren, dat hij door een zeer fors legaat in staat stelt een wisselstoel voor mycologisch onderzoek aan het Rijksherbarium in te stellen.

De mycologie heeft aan Dr. Kits van Waveren veel te danken. Persoonlijk zal ik hem, na 37 intensief contact, als goede vriend en gesprekspartner zeer missen. Er zou nog veel over hem te vertellen zijn, want hij was een van de markantste mensen die ik ooit heb leren kennen.

C. Bas